Aykut Erdoğdu
CHP İstanbul Milletvekili

Cari Açık Sınırlı Geriledi

Ocak ayında cari denge 1.9 milyar dolar açık verirken, 1.7 milyar dolar olan piyasa beklentisinin üzerinde gerçekleşti. Geçtiğimiz yılın aynı döneminde açık 2.0 milyar dolar düzeyindeydi. Böylece 2020 yılında 36.7 milyar dolar olan cari açık 12 aylık birikimli olarak 36.6 milyar dolar açığa hafifçe gerilemiş oldu.

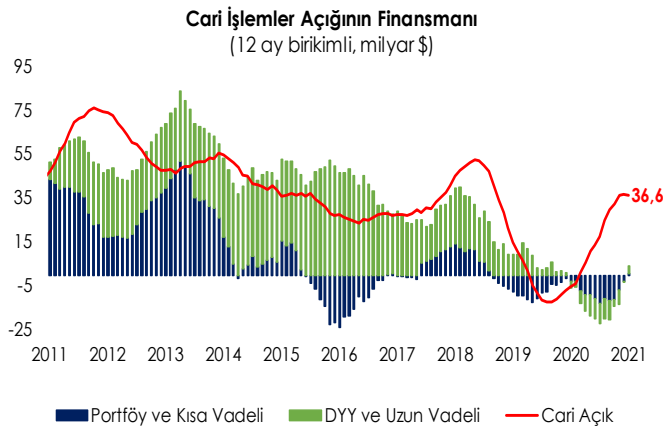

2020 yılı Ocak ayında 3.3 milyar dolar açık veren mal dengesinin bu yılın aynı döneminde 1.9 milyar dolar açığa daralmasına karşılık, 1.6 milyar dolar fazla veren hizmet dengesinin 0.5 milyar dolar fazlaya gerilemesinin mal dengesindeki iyileşmeyi nötralize ettiğini görmekteyiz.

Net parasal olmayan altın ise bu dönemde 1.6 milyar dolar açıktan 0.9 milyar dolar açığa gerilerken, geçtiğimiz yıl sonunda 22. 4 milyar düzeyinde olan net parasal olmayan altın kaynaklı açık 21.7 milyar dolara gerilemiş oldu.

Bu gelişmeler sonucunda altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise yıllıkta bir önceki aya 1.9 milyar dolar azalarak 8.0 milyar dolar fazlaya geriledi.

Cari dengenin finansman kalemlerine baktığımızda bir önceki yıl Ocak ayında 0.8 milyar dolar düzeyinde olan doğrudan yatırımlar kaynaklı giriş 0.2 milyar dolara geriledi. Böylece 12 aylık birikimli olarak baktığımızda geçtiğimiz yıl 6.3 milyar dolar düzeyinde olan giriş 4.1 milyar dolara geriledi.

Ocak ayında hisse senetlerinden 0.3 milyar dolar çıkış olmasına karşılık, borçlanma senetlerine 5.3 milyar dolarlık girişin de etkisiyle portföy yatırımları bu dönemde 4.8 milyar dolar artış kaydetti. Borçlanma senetlerindeki artışta Hazine'nin 3.5 milyar dolarlık Eurobond ihracı belirleyici olurken, özel sektör de 0.9 milyar dolar yut dışı borçlanma ile buna katkı sağladı.

Geçtiğimiz yılın Ocak ayında diğer yatırımlar kalemi kaynaklı 1.8 milyar dolar çıkış olurken bu yıl çıkış rakamının 3.4 milyar dolara yükseldiğini görmekteyiz. Efektif ve mevduat kaynaklı çıkış 1.6 milyar dolar, ticari krediler kaynaklı çıkış 1.7 milyar dolar oldu.

Borç çevirme oranı bankalarda yıllıkta yüzde 81.1'e, özel sektörde yüzde 77.7'ye yükseldi. 2020 sonunda bankacılık sektöründe oran yüzde 79.8, özel sektörde ise yüzde 77.7 düzeyindeydi.

Sonuç olarak 2021 yılının ilk ayında 0.2 milyar dolar doğrudan yatırım, 4.8 milyar dolar portföy girişi ve 3.4 milyar dolar diğer yatırımlar kalemi kaynaklı çıkışla beraber toplam net giriş 1.6 milyar dolar oldu. Bu rakama net hata noksan kaynaklı 3.8 milyar dolarlık giriş de dahil edildiğinde rakam 5.4 milyar dolara yükselmektedir. Ocak ayındaki cari açığın 1.9 milyar dolar olduğu dikkate alındığında Merkez Bankası rezervleri 3.6 milyar dolar artış kaydetmiş oldu. Yılık bazda ise Merkez Bankası rezervlerindeki azalış 25.4 milyar dolar oldu.

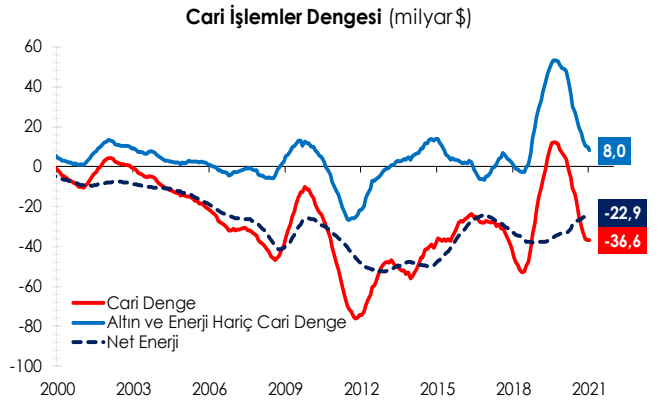

Ocak ayında hizmet dengesi cari dengeyi olumsuz etkilemeye devam ederken, açığın finansmanı tarafında iyileşmenin sürdüğü görülüyor. Şubat ayı geçici dış ticaret verilerine göre dış ticaret açığı bir önceki aya göre yükselmiş olsa da ithalatta bir yavaşlama olduğu izleniyor. Öte yandan ham petrol fiyatındaki yükseliş açık üzerinde yukarı yönlü risk oluşturmaya devam ediyor. Salgının seyrinin, bunun turizme ve dolayısıyla hizmet dengesine nasıl yansıyacağı önümüzdeki süreçte belirleyici olacak. Dolayısıyla cari denge üzerindeki iyileşmenin sınırlı olacağını düşünüyoruz.

* Bu dokümanda yer alan değerlendirmeler bilgilendirme amaçlı olup Cumhuriyet Halk Partisi yetkili kurullarından onaylanmış bağlayıcı politika metinleri değildir.

Ödemeler Dengesi İstatistikleri

Tanımlar

Ödemeler Dengesi: Geniş anlamıyla, bir ekonomide Genel Hükümet, Merkez Bankası, bankalar, diğer sektörler vb. yurt içi yerleşiklerin diğer ekonomilerde yerleşik kişiler (yurt dışında yerleşikler) ile belli bir dönem içinde yapmış oldukları mal, hizmet, gelir, finansal varlık ve yükümlülükler ile ilgili ekonomik işlemlerin sistematik kayıtlarını elde etmek üzere hazırlanan istatistiki bir rapordur.

Cari İşlemler Hesabı: Mal ve hizmet ticareti ile birincil ve ikincil gelir hesaplarını kapsamaktadır. Cari işlemler hesabında, gelirlerin giderleri aştığı, yani, farkın artı olduğu durum cari işlemler fazlası olarak adlandırılırken; giderlerin gelirleri aştığı, yani, farkın eksi olduğu durum ise cari işlemler açığı olarak adlandırılmaktadır.

Birincil Gelir Hesabı: Emek, finansal ya da doğal bir kaynak sağlanması karşılığında elde edilen gelirler ile ödenen tutarları göstermekte olup, çalışanların ücretleri ile doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve diğer yatırımlara ilişkin yatırım geliri ve giderlerini içermektedir.

İkincil Gelir Hesabı: Yurt içinde (yurt dışında) yerleşik bir birim tarafından yurt dışında (yurt içinde) yerleşik bir birime karşılıksız olarak mal ya da hizmet gibi reel bir kaynak ya da finansal bir varlık sağlanması şeklinde tanımlanan transferleri içermektedir.

Sermaye Hesabı: Üretilmeyen ve finansal olmayan varlıkların edinimi ve elden çıkarılması ile sermaye transferleri yoluyla oluşan akımları içermektedir.

Finans Hesabı: Merkez Bankası, Genel Hükümet, bankalar ve diğer sektörler (diğer finansal kuruluşlar ve finansal olmayan kuruluşlar, hane halkları ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) tarafından gerçekleştirilen kısa ve uzun vadeli uluslararası sermaye akımlarının kaydedildiği bir hesap olup, temel olarak, bir ülkenin dış finansal varlıkları ve yükümlülüklerindeki değişimler ile bu değişimlerin karşılıklı kayıtlarını içermektedir.

Doğrudan Yatırım: Yatırımcının yerleşiği olduğu ekonomi dışındaki bir ekonomide bir işletmenin yönetimini kontrol ettiği veya yönetiminde söz sahibi olduğu uzun vadeli bir yatırım şeklidir. Doğrudan yatırımda, yatırımcının işletmenin sermayesinde % 10 ya da daha fazla paya / oy hakkına sahip olması veya yönetimde söz sahibi olması esastır.

Portföy Yatırımları: Menkul değerlere yapılan yatırımlar olarak tanımlanabilecek portföy yatırımları, genellikle hisse senetleri ile kamu ya da özel kuruluşlarca ihraç edilen bono ve tahvil şeklindeki borç senetlerini ve diğer para piyasası araçlarını içermektedir.

Diğer Yatırımlar: Doğrudan yatırım, portföy yatırımları ve rezerv varlıklar dışında kalan tüm finansal hareketler bu bölümde yer almaktadır.

Rezerv Varlıklar: Parasal Altın, Özel Çekme Hakları (SDR), Uluslararası Para Fonu Nezdindeki Rezerv Opsiyonu ve Diğer Rezerv Varlıklar kalemlerini içermektedir.